

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ludolphi, rectoris ecclesiae parochialis in Suchem, De
itinere terrae sanctae liber**

Ludolphus <Suchensis>

Stuttgart, 1851

XIX. De diversis maris insulis, inprimis de Rhodo

urn:nbn:de:hbz:466:1-9333

translata, et antiqua civitas nunc est deserta. Adhuc temporibus meis vixit illa nobilis domina, cuius mariti erat ipsa civitas. Etiam vixit Zalabin¹ Turchus, qui eis ipsam civitatem abstulit, de cuius consensu illa nobilis domina sub castro Ephesi morabatur, et eius licentia mercatoribus vendidit vina, et nobis de perditione sui mariti et civitatis cum multis gemitibus exposuit sui cordis tristitias et dolores. Prope autem civitatem Ephesi est fons parvus et rotundus optimos habens pisces et in maxima quantitate. Ex hoc fonte aqua tantum ebullit, quod omnia viridaria et pomaria et tota terra ex eo irrigatur. Et est sciendum, quod illa civitas, quæ olim Ephesus dicebatur, postea Theologos appellata est a Græcis, et nunc Altelot, id est altus locus, vocatur, quia ad altiorem locum circa ecclesiam, ut dixi, civitas est translata. Ab hac civitate antiqua Ephesi supra littus maris ad quatuor miliaria in loco, quo est portus, nunc nova civitas est constructa, et a Christianis de Lombardia per discordiam expulsis est inhabitata, qui habent ecclesias et fratres minores, ut Christiani viventes, licet tamen prius Christianis maxima damna cum Turchis intulerunt. Prope novam civitatem Ephesi est fluvius in modum Reni magnus, de Tartaria per Turchiam descendens; per istum fluvium, ut in partibus his per Renum², varia et diversa veniunt mercimonia. In eodem fluvio Turchi et falsi Christiani, dum contra Christianos intendunt pugnare, navigia et arma ac cibaria solent congregare. Ex hoc etiam fluvio Christianis multa damna evenerunt et detrimenta.

XIX. DE DIVERSIS MARIS INSULIS, IN PRIMIS DE RHODO.

De Epheso proceditur et navigatur ad multas et diversas alias insulas. Et est sciendum, quod in illa parte maris sunt plures quam septingentæ³ insulæ, tam magnæ, quam parvæ, tam ab hominibus inhabitatæ, quam desertæ, quarum multæ multas in se virtutes habent speciales, et quædam omnibus bonis multum abundantes, quædam fontibus et animalibus venenosissimis sunt repletæ. Nam inter has insulas est parva insula habens fontem ferventissimum, ut

1. Zobalin B. Alabim CFM. — 2. Entweder der Kayster oder der größere Müander, jetzt Menderes, dessen Vergleichung mit dem Rheine die Heimath Ludolfs zeigt. — 3. sexaginta B. sibentzig M. Alle übrigen haben die Zahl 700, so übertrieben sie auch ist.

ollam bullientem, et tam venenosum, quod avis moritur etiam transvolando. Prope hanc insulam est alia parva insula vix habens in gyro duo miliaria, in qua parva stat ecclesia. In hac insula tot sunt cervi et alia animalia silvestria, quod eis vix ad inhabitandum sufficit terra. Ad hanc insulam quadam vice socii mei applicuerunt et in ipsa ecclesia lanceas, scuta et balistas et quam plurima arma et cibaria de ferinis sicca invenerunt, quæ ibidem piratæ et raptores maris, sicuti despoliabant, deportabant et ibidem reservabant, iidemque socii per totam diem raptores expectabant et venabantur et nil proficiebant, sed ex casu unus eorum de vespere inter duas rupes sedebat et superveniente cervo ¹ casu, gladio dextrum pedem eius amputavit uno ictu et sinistrum vulneravit, et capto cervo recesserunt. Prope hanc insulam est alia parva insula, in qua non sunt aliqua animalia nisi asini silvestres, qui multum delectabiles sunt venari, non tamen habent, ut ceteræ ferinæ, carnes bonas ad comedendum. Non longe ab hac insula est alia valde bona nomine Peyra, in qua tribus modis lapis, qui dicitur Alun ², in maxima quantitate invenitur. Itaque ab inde per totum mundum deportatur. Hanc insulam cives ianuenses non longo tempore elapso Turchis violenter abstulerunt et ipsam et eius episcopatum in statum pristinum bene per omnia reformaverunt. Hæc insula est prope Turchiam; itaque inter eas est pons, per quem Turchi nullum voluntarie transire permittunt, sive sit inter eos pax, sive guerra, tam odiose ipsam insulam amiserunt. De aliis omnibus insulis longum esset enarrare. His omnibus dimissis iterum ad littora Asiæ minoris seu Turchiæ navigatur et pervenitur in Patheram civitatem quondam nobilem et pulcherrimam, sed nunc per Turchos destructam. Ex hac civitate sanctus Nicolaus pius pontifex fuit ortus. De Pathera navigatur et pervenitur in aliam civitatem quondam etiam nobilissimam, sed nunc destructam, nomine Mirrea ³, in qua gloriosus pontifex Nicolaus in episcopum mirifice est electus, qui totam patriam illam quam plurimis virtutibus et miraculis illustravit. De Mirrea, si placet, navigatur et pervenitur ad insulam valde bonam et nobilem et ab antiquo regnum per se, nomine Creta, quæ tamen non habet multas munitiones nec civitates, sed maior eius civitas Candea vo-

1. So ist diese Stelle zu lesen, in den codd. und edd. steht falsch: superveniens cervus. — 2. Alon CFM. — 3. Myra in Lycien, eben so, wie Patara.

catur. In huius insulæ maiori parte salvia pro lignis crematur. Hanc insulam cives venetiani Græcis violenter abstulerunt. De Creta navigatur ad insulam aliam multum nobilem et pulchram, sanam et delectabilem, quæ olim Colos dicebatur et habet metropolitanum, qui colocensis dicitur. Ad hanc insulam sanctus Paulus scripsit epistolas ¹. Nunc vero ipsa insula Rhodus vocatur, ob septimum mundi clima, in quo ipsa insula solummodo est situata, et ipsum clima ibidem dividit et distinguit. Ex hac insula primo evenit destructis nobilissimæ civitatis Troiæ. Nam dicebant, ibi esse arietem aureum vellus habentem, ut in historiis Troiæ plenius continetur. Hæc insula Rhodus est multum pretiosa et montosa et in optimo aere sita, animalibus silvestribus, quas damas vocant, multum abundans. Etiam de quacumque parte in mari navigantes per Rhodum, vel iuxta Rhodum oportet pertransire. In hac insula est civitas nomine Rhodus vocata, pulcherrima et fortissima, muris excelsis et propugnaculis inexpugnabilibus ædificata cum lapidibus tam grandibus, quod inauditum esset dicere, ipsos manus humanas posuisse. Hanc insulam magister et fratres hospitalis sancti Ioannis ierosolymitani, Acon perdita, Græcis ² abstulerunt violenter, et quatuor annis obsederunt; tamen numquam civitatem cepissent, si habitatores per munera allicientes ³ sibi non attraxissent, et ipsa insula sponte reddita fratres iidem ordinis sui caput ibidem posuerunt et ibi habitant in præsentem diem. Et sunt ibidem trecenti et quinquaginta fratres et magister ordinis, qui temporibus meis fuit, Elyonus ⁴ de villa nova vocabatur, multum senex et parcus, qui infinitos thesauros congregavit et multa in Rhodo ædificavit, ordinemque ab incredibilibus debitis liberavit. Hæc insula apud Turchiam ad clamorem hominis est sita, brachio maris medio, et totam circa terram et Turchiam pro tertia parte proventuum habet sub tributo ⁵. Etiam fortissimum in Turchia parvum habent castrum. Cum

1. Der Koloßus von Rhodus und die Stadt Koloßü in Phrygien werden hier seltsam in Verbindung gebracht. Die gesunde Lage der Insel war den Alten wohl bekannt. — 2. Der Großmeister Wilhelm von Villaret, nach fruchtlosen Unterhandlungen mit dem Kaiser Andronicus II, erstürmte 1310 Rhodus. — 3. So B. In A und C per munera et alliciones. — 4. Elienus B. Helion de Villeneuve war Großmeister von 1327 bis 1346. Unter ihm kämpfte Dieudonné de Gozon mit dem Drachen, der in der Würde ihm folgte, von 1346 bis 1353. — 5. So AB. In CFM fehlt dieser Satz.

reliquis Turchis iidem fratres treugas habent in terra, sed non in mari, nec in locis, quibus Christianis inferant damna. Et iidem fratres hospitalis aliam etiam prope habent insulam, nomine Lango¹, frumenti, vini, olei ac fructuum multum abundantem, et in ea degunt de Rhodo fratres quinquaginta. Etiam aliam habent ipsi fratres parvam insulam bonam et proficua, Casteyl roys² vocatam, quondam per Turchos desolatam, sed nunc per ipsos fratres et suos stipendiarios bene inhabitatam, in qua est altissimum et fortissimum castrum. Ex hoc castro omnia navigia de quibuscumque partibus maris navigantia ad quinquaginta miliaria prope deteguntur, et tunc fratribus in Rhodo et in Lango et aliis circa Christianis in die cum fumo et de nocte cum flamma signant³, quot in mari sunt navigia, et tunc fratres et Christiani secundum quod sunt navigia, ad resistendum et pugnandum se præparant et disponunt. Illa insula Christianis est multum proficua. Nam postquam fratres ipsam insulam et castrum habuerunt, Turchi Christianis cum navigiis nulla damna intulerunt. Etiam ante tempus fratrum insula Rhodus et Lango et omnes insulæ et Christianorum terra circa tributum Turchis dederunt; sed nunc per dei gratiam fratres id in contrarium mutaverunt. Cum Turchi primum audierunt, Rhodum insulam per fratres sancti Ioannis subiugatam maximo congregato exercitu per solemnes legatos primum verbis blandis et pacificis tributum debitum a fratribus postulabant, exponentes quod cum fratribus libenter treugas et foedus vellent inire, sed omnibus modis tributum vellent habere. Tunc temporis non erat magister in ordine. Nam magister ordinis frater Phoka de Villeret⁴ per fratres per discordiam erat depositus. Sed quidam frater de Basilea, qui tunc erat tutor ordinis, miles multum strenuus et honestus, respondit Turchis petens trium dierum deliberationem et inducias, quas Turchi libentissime dederunt, et exercitui eorum hoc mandaverunt⁵. Interea idem miles ordinis tutor quotidie et assidue cum Turchis epulabatur et omnem ipsorum exercitum, locum, statum, condicionem ac propositum ipsorum ab eis subtiliter investigavit; arma, homines et navigia, quotquot po-

1. Langho A. — 2. So B. In A steht Castellus, in CFM Castilies. — 3. significant B. — 4. Siluet B. In CFM fehlt der Beinamen ganz. Der Großmeister Fulco von Villaret, gewählt 1308, dankte ab 1319 (1321), starb 1327. — 5. So BC. In A demandaverunt.

terat, interim congregavit, et tertia die fingens, se iturum et pugnaturum contra Græcos, rogavit legatos Turchorum, ut cameram suam intrarent, ne quidquam mali ipsis usque ad reditum suum a Christianis eveniret. Quod et legati fecerunt, et miles tutor ordinis, positus eis custodibus sibi consciis, cum exercitu suo navigia et mare intravit, et in ortu diei irruens super exercitum Turchorum, ipsos omnes indifferenter, tam masculos quam feminas, iuvenes et senes interfecit. Nam Turchorum et Tartarorum moris est, quocumque vadunt in exercitu, quod semper uxores et parvulos et omnem eorum substantiam secum ducunt. Itaque fratres omnibus illis interfectis et omnibus substantiis et pecoribus eorum receptis, eadem die tertia cum ingenti gaudio ad Rhodum sunt reversi. Audivi a quibusdam, qui interfuerunt, quod tot spolia receperunt et habuerunt, quod cum funibus retro navigia in mari spolia traxerunt. Itaque his omnibus dispositis et ordinatis tutor ordinis legatos Turchorum vocavit dicens, quod fratres cum Turchis libenter vellent treugas et foedus inire et ipsis tributum dare, et statim dimisit eos, et eadem die, de omnibus ignari ad locum, in quo exercitum eorum dimiserant, cum magno gaudio applicuerunt. Sed omnem eorum exercitum recenter interfectum invenerunt, homines nudos, spoliatos et omnem eorum substantiam ablatam repererunt, et his visis ad loca sua dolentes sunt reversi, ut prius gaudentes, ceteris Turchis, quæ acciderant, nuntiantes. Et postea Turchi et Tartari a fratribus sancti Ioannis et a Christianis ibidem tributum non postulabant, usque in præsentem diem. Item in Rhodo multæ sunt reliquæ venerandæ, inter quas est crux ærea, quæ de pelvi, ex qua Christus discipulis lavit pedes, creditur esse facta, et cera ipsi impressa in mari multum valet contra tempestates. Hæc crux et aliæ reliquæ venerandæ, quas habent fratres sancti Ioannis, quondam fuerunt Templariorum, quorum etiam iidem fratres habent omnia bona et castra. De aliis Rhodi nobilitatibus et fratrum prædictorum victoriis omnibus et singulis dicere, foret nimis longum. De Rhodo vero navigatur in Cyprum.

XX. DE CÝPRO.

Est autem Cyprus insula nobilissima et famosissima atque etiam ditissima, omnibus maris insulis incomparabilis et omnium bonorum